

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ПРАВОВА ДОПОМОГА ОСОБАМ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Шифр та назва спеціальності
232 Соціальне забезпечення

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Управління в сфері соціального забезпечення

Кафедра
права (306)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), вибіркова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Перевалова Людмила Вікторівна

Liudmyla.Perevalova@khpі.edu.ua

Кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри права НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – понад 40 років. Автор понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Має 5 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Провідний лектор з дисциплін: «Правознавство», «Авторське право і суміжні права», «Правове регулювання публічного управління», «Правове регулювання трудових відносин», «Правове регулювання підприємницької діяльності» та інші. Член Союзу юристів України.

Детальніше про викладача на сайті кафедри

<http://web.kpi.kharkov.ua/pravo/uk/>

Загальна інформація

Анотація

В рамках курсу здобувачі зможуть оволодіти системними знаннями щодо міжнародних та європейських стандартів у сфері правової допомоги особам у складних життєвих обставинах, нормами національного законодавства, що регулюють порядок надання соціальної допомоги таким особам, правового статусу суб'єктів, які реалізують соціальну політику в цій сфері, організаційно-правових механізмів забезпечення захисту осіб, які опинились у складних життєвих обставинах.

Мета та цілі дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у наданні систематизованих знань норм міжнародного, європейського права, чинного національного законодавства, які регулюють соціальні політику держави, спрямовану на допомогу особам у складних життєвих обставинах, професійну діяльність учасників - суб'єктів реалізації соціальної політики, сформувати навички використання одержаних знань під час здійснення практичної діяльності.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

СК4. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини та сталого розвитку суспільства.
СК5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
СК6. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.
СК7. Здатність розробляти і впроваджувати програми соціального захисту населення.
СК8. Здатність оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень у вирішенні питань соціально-економічної допомоги мало захищених категорій населення.
СК9. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.
СК11. Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

Результати навчання

РН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань щодо соціального забезпечення, формулювати висновки та рекомендації щодо його впровадження.
РН3. Володіння методами комунікації у застосуванні різних форм взаємодії та спільної діяльності.
РН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей.
РН8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.
РН10. Пояснювати та надавати обґрунтовані відповіді населенню щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.
РН12. Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.
РН15. Визначати можливості конституційного та правового регулювання суспільних відносин, забезпечувати оптимальні моделі соціально-правового супроводу орієнтованих на загальнолюдські цінності.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Правознавство», «Правове регулювання трудових відносин», «Правові основи управління соціальною сферою в Україні».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовуються: ігрове проектування; робота із законодавчими актами та іншими нормативно-правовими документами; виступи-презентації; опрацювання лекційного матеріалу та фахової літератури.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Нормативно-правове регулювання соціальної політики України в сфері допомоги особам у складних життєвих обставинах.

Соціальна політика як важлива складова державної політики. Сучасний стан та напрями вдосконалення соціальної політики у сфері надання соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах.

Тема 2. Міжнародні та національні стандарти соціально-правового захисту осіб у складних життєвих обставинах.

Міжнародні стандарти та міжнародні договори України у сфері захисту прав осіб, що опинились у складних життєвих обставинах. Види міжнародно-правових актів. Європейські стандарти у сфері надання соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах. Національне законодавство у сфері захисту прав осіб, що опинились у складних життєвих обставинах.

Тема 3. Правове регулювання діяльності суб'єктів формування та реалізації соціальної політики у сфері надання допомоги особам у складних життєвих обставинах України.

Правовий статус суб'єктів формування та реалізації соціальної політики. Основні принципи та напрями діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах. Напрями удосконалення правового регулювання діяльності суб'єктів формування та реалізації політики України в сфері соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах.

Тема 4. Соціально-правова допомога сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах.

Правове регулювання соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства в Україні: міжнародні норми та норми національного законодавства. Основні напрями державної сімейної політики. Законодавче забезпечення допомоги багатодітним та малозабезпеченим сім'ям. Види соціально-правової допомоги. Механізми захисту прав багатодітних та малозабезпечених сімей.

Тема 5. Правове регулювання соціальної політики в сфері захисту прав дітей та молоді.

Нормативно-правове регулювання соціальної політики у сфері захисту прав дітей та молоді. Основні напрями державної політики у сфері захисту прав дітей та молоді. Законодавче забезпечення житлових та майнових прав неповнолітніх. Соціально-правова допомога бездомним та безпритульним дітям. Механізми захисту прав дітей та підлітків в Україні. Захист прав дітей під час бойових дій. Європейська політика в сфері захисту прав дітей та молоді.

Тема 6. Особливості нормативно-правового забезпечення соціально-правового захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Протидія та запобігання домашньому насильству. Правова допомога особам, які постраждали від домашнього насильства. Юридична відповідальність за прояви домашнього насильства.

Тема 7. Правове забезпечення гендерної рівності в Україні.

Правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Гендерна нерівність та її прояви в українському суспільстві. Європейські стандарти забезпечення гендерної рівності. Основні напрями забезпечення гендерної політики в Україні.

Тема 8. Правовий захист біженців та внутрішньо переміщених осіб.

ВПО як суб'єкт права на соціально-правовий захист. Європейські стандарти та їх імплементація в Україні. Юридичні гарантії соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Соціальні виплати ВПО за законодавством України.

Тема 9. Правове регулювання соціальної допомоги особам з інвалідністю.

Особи з інвалідністю як суб'єкти права на соціально-правовий захист. Право осіб з інвалідністю та соціальне обслуговування та механізми його реалізації. Суб'єкти, які забезпечують реалізацію права осіб з інвалідністю на соціальне обслуговування.

Тема 10. Правовий захист учасників бойових дій та членів їх сімей.

Соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Правовий статус ветеранів війни. Соціально-правові гарантії учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни. Соціальні статуси, які надають право на пільги. Пільги учасникам бойових дій та членам їх сімей.

Теми практичних занять

Тема 1. Правове регулювання соціальної політики у сфері надання допомоги особам у складних життєвих обставинах.

Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. Міжнародні та європейські стандарти соціально-правової допомоги особам, які опинились у складних життєвих обставинах.

Тема 2. Правовий статус суб'єктів соціально-правових відносин.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування як суб'єкти соціальної політики. Основні напрями діяльності. Види суб'єктів, які мають право на соціально-правову допомогу.

Тема 3. Соціально-правова допомога сім'ям, дітям та молоді, які опинились у складних життєвих обставинах.

Правове регулювання соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства в Україні. Правові механізми захисту прав багатодітних та малозабезпечених сімей. Основні напрями державної політики у сфері захисту прав дітей та молоді.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення соціально-правового захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Правова допомога особам, які постраждали від домашнього насильства. Юридична відповідальність за прояви домашнього насильства. Гендерна нерівність та її прояви в українському суспільстві. Основні напрями забезпечення гендерної політики в Україні.

Тема 5. Соціально-правова допомога біженцям та внутрішньо переміщеним особам.

Біженці та внутрішньо переміщені особи як суб'єкти права на соціально-правовий захист. Юридичні гарантії соціального захисту біженців та внутрішньо переміщених осіб.

Нормативно-правова та законодавча база пенсійного забезпечення в Україні. Право громадян на отримання пенсії. Види пенсій в Україні. Закон України «Про пенсійне забезпечення». Форми та методи державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення в Україні.

Правові основи військової служби і статус військовослужбовців в Україні. Законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

Тема 6. Соціально-правова допомога особам з інвалідністю.

Право осіб з інвалідністю на соціально-правову допомогу. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю та механізми його реалізації.

Тема 7. Соціально-правова допомога учасникам бойових дій та членам їх сімей.

Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Соціально-правові гарантії учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей.

Самостійна робота

Самостійна робота студента включає в себе опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань з використанням методичних рекомендацій. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали для самостійного вивчення та аналізу, підготовки до лекційних та практичних занять.

Реферат

(вид індивідуального завдання)

1. Міжнародні договори України у сфері захисту прав осіб, що опинились у складних життєвих обставинах.
2. Європейські стандарти у сфері надання соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах.
3. Діяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері соціально-правової допомоги особам у складних життєвих обставинах.
4. Законодавче забезпечення допомоги багатодітнім та малозабезпеченим сім'ям.
5. Правові механізми захисту прав багатодітних та малозабезпечених сімей.
6. Нормативно-правова та законодавча база пенсійного забезпечення в Україні.
7. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.
8. Соціально-правові гарантії учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей.
9. Юридична відповідальність за прояви домашнього насильства.
10. Соціально-правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
11. Гендерні аспекти забезпечення основних прав і свобод людини.
12. Закон України «Про пенсійне забезпечення».
13. Соціально-правові гарантії учасникам бойових дій.
14. Пенсійне забезпечення військовослужбовців.
15. Міжнародно-правовий захист економічних прав дитини.
16. Нормативно-правове регулювання державного соціального захисту сирітства в Україні
17. Соціально-правові гарантії учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни.
18. Внутрішньо переміщені особи як суб'єкти права на соціально-правовий захист.
19. Державне регулювання у сфері пенсійного забезпечення в Україні.
20. Європейські стандарти та їх імплементація в Україні.
21. Законодавство у сфері соціального захисту.
22. Право осіб з інвалідністю на соціально-правову допомогу.

Література та навчальні матеріали

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Житловий кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1983, Додаток до № 28, ст.573. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>;
3. Про зайнятість населення: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 24, ст.243. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
4. Про прожитковий мінімум: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 38, ст.348. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 48, ст.409. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
7. Про оборону України: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.106. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
8. Про Збройні Сили України: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.108. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
9. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
10. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 15, ст.190. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>

11. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 45, ст.425. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
12. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 року, ратифікована із заявами Законом № 137-V від 14.09.2006 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062
13. Конвенція про основні цілі та норми соціальної політики № 117. Конвенцію ратифіковано Законом № 692-VIII від 16.09.2015. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_016#Text
14. Вакуленко В. М. Соціальний захист населення України: [Навч.Посіб.] / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого // К. : Вид-во НАДУ; Вид-во«Фенікс». 2010. 212 с.
15. Жуковська А.Ю. Соціальна і гуманітарна політика : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 250 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (20%) та поточного оцінювання (80%).
Залік: усне опитування та підсумкове практичне завдання (проведення лекції).
Поточне оцінювання: онлайн тести, виконання завдань на практичних заняттях та завдань для самостійної роботи (80% по10% за кожну тему).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

12.06.2023

Завідувач кафедри
Ірина ЛИСЕНКО

Гарант ОП
Лариса ГРЕНЬ

Назва дисципліни

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»